

HATÓSÁGI ÚTMUTATÓ ÉS ELJÁRÁSREND
AZ ÁLLATI ERDETŰ MELLÉKTERMÉKET TARTALMAZÓ
SZERVES TRÁGYÁK ÉS TALAJJAVÍTÓ SZEREK
FELHASZNÁLÁSÁRÓL

Kiadás dátuma:

Utolsó módosítás dátuma: 2025.01.06.

Tartalomjegyzék

Általános alapelvek és az útmutató hatálya	3
Érintett hatósági szervek	3
Az állati melléktermékek termőföldön történő felhasználásának szabályai	4
1. A 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet szerint engedélyezett termésnövelő anyagok szabályozása	5
A szerves trágyák és talajjavítók általános felhasználási követelményei	5
Előírt összetevővel történő összekeverés	6
Felhasználható állati melléktermék kategóriák	7
Előírt feldolgozási módszerek.....	7
Címkézési követelmények	8
Előállító üzemekre vonatkozó követelmények	9
Tárolás és szállítás (142/2011 EU rendelet XI. Melléklet II. Fejezet 2. szakasz)	9
Mikrobiológiai előírások (142/2011/EU rendelet XI. Melléklet II. Fejezet 1. szakasz 5. pont).....	10
Kereskedelmi okmányok (142/2011 EU rendelet VIII. Melléklet III. Fejezet).....	11
Állati mellékterméket tartalmazó szerves trágyát és talajjavítót használó gazdaságok nyilvántartásba vétele	12
Kereskedők nyilvántartásba vétele.....	12
Legeltetésre vonatkozó várakozási idő	12
Nyilvántartások (142/2011 EU rendelet VIII. Melléklet IV. Fejezet 4. szakasza).....	12
A szerves trágyák és talajjavítók állati takarmányoktól való elkülönítésének követelményei	13
Tojásbély talajra történő kihelyezésének követelményei	13
Hamu termőterületre történő kihelyezésének követelményei	14

Általános alapelvek és az útmutató hatálya

A 142/2011/EU rendelet 22. cikk (5) bekezdése szerint a tagállamok illetékes hatóságainak szükség esetén ösztönözniük kell a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó nemzeti útmutatók kidolgozását, terjesztését és használatát a szerves trágyák és talajjavító szerek talajban való alkalmazásának tekintetében.

Jelen útmutató és eljárásrend célja az állati mellékterméket – különösen hús- és csontliszteket –, valamint az azokból származó származtatott termékeket tartalmazó, a 1069/2009/EK rendelet 3. cikk 22. pontja szerint meghatározott szerves trágyák és talajjavító szerek jogszerű és biztonságos felhasználásának elősegítése, a tiltott és szabálytalan felhasználás megelőzése.

A továbbiakban a **szerves trágyák és talajjavító szerek** kifejezés kizárólag a fenti jogszabályhely által meghatározott ilyen anyagokat jelenti az alábbiak szerint:

„a növényi tápanyagellátás, valamint a talajok fizikai és kémiai tulajdonságainak és biológiai aktivitásának fenntartására és javítására – akár külön-külön, akár együttesen – felhasznált állati eredetű anyagok; a trágyát, a nem mineralizált guanót, az emésztőtraktus-tartalmat, a komposztot és a lebomlási maradékokat is beleértve.”

A 1069/2009/EK rendelet szerint továbbá a **trágya** a tenyésztett halaktól eltérő haszonállatok ürüléke és/vagy vizelete alommal vagy anélkül.

Az állati melléktermékekből előállított szerves trágyák és talajjavító szerek szakszerűtlen felhasználása kockázatot jelenthet az élelmiszer- és takarmánylánc biztonságára. Az élelmiszer- és takarmánylánc védelmének biztosítása érdekében Uniós és nemzeti szinten is egyértelműen meghatározásra kerültek a takarmányozási célra szánt állati melléktermékek és az azokból származó termékek, valamint a szerves trágyák és talajjavítók forgalomba hozatalára vonatkozó jogszabályi követelmények.

Az ilyen anyagok jogszerű és biztonságos felhasználásának felügyelete a meghatározott jogszabályi követelmények mellett több szakterületi hatóság összehangolt munkáját igényelheti.

Érintett hatósági szervek

Az útmutató és eljárásrend elkészítésében, jövőbeni aktualizálásában érintett Nébih szakmai Igazgatóságok:

- Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság (Nébih ÁÁI)
- Mezőgazdasági és Genetikai Erőforrások Igazgatóság (Nébih MGEI)
- Növényvédelmi és Borászati Igazgatóság (Nébih NBI)

Ezen útmutatót és eljárásrendet a fenti Igazgatóságok (továbbiakban együtt: központi igazgatóságok) legalább évente, de szükség szerint ennél gyakrabban felülvizsgálják és aktualizálják.

A végrehajtásban és ellenőrzésekben érintett szervek:

Vármegyei Kormányhivatalok

- Növény- és Talajvédelmi osztályai
- Élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályai

A Nébih NBI állati melléktermékeket tartalmazó terméknövelő anyagok engedélyezése során szükség szerint egyeztet a Nébih ÁÁI-val és a kiadott engedélyeket tájékoztatásul megküldi részére.

A Vármegyei Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztálya elküldi a Nébih NBI-nak az általa kiadott, szerves trágyák és talajjavítók előállítására vonatkozó (Organic Fertilizers and Soil Improvers, OFSI) üzemengedélyt, illetve az üzemengedély visszavonását.

A Nébih ÁAI naprakészen hozzáférhetővé teszi az állati melléktermékeket kezelő, engedélyezett vagy nyilvántartásba vett létesítmények, üzemek vagy gazdasági szereplők jegyzékét, így az engedéllyel rendelkező, szerves trágyákat és talajjavítókat előállító üzemeket is, az alábbi linken: <https://portal.nebih.gov.hu/1069/2009/ek-rendelet-szerint>

Az állati melléktermékek termőföldön történő felhasználásának szabályai

Az állati melléktermékek termőföldön történő felhasználásakor meg kell felelni az állati melléktermékekről szóló Unió keretjogszabályoknak, a 1069/2009/EK rendeletnek, valamint az annak végrehajtását szolgáló 142/2011/EU rendeletnek. A hazai szabályokat a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról szóló 45/2012. (V. 8.) VM rendelet fekteti le.

A szerves trágyákra és talajjavító szerekre vonatkozó, a 1069/2009/EK rendelet 3. cikk 22. pontja szerinti fogalom magában foglalja a következők talajon történő alkalmazását:

- Komposzt és biogáz emésztési szermaradványok, melyek élelmiszerhulladékból és egyéb állati melléktermékekből származhatnak
- Olyan szerves trágyák és talajjavítók, amelyek feldolgozott állati fehérjékből állnak, mint vérliszt, tolliszt, halliszt
- Olyan, úgynevezett „korábbi élelmiszerek”, melyek kereskedelmi okból nem kerülnek emberi fogyasztásra
- Feldolgozott állati fehérjétől eltérő csont- és húsliszt
- Állati melléktermék égetőművekből származó hamu
- Tej, tejalapú termékek és a kolosztrum
- Trágya, emésztőtraktus tartalom és denevér guanó
- Tojáshéj és kagylóhéj
- Haltrágya, nyúltrágya
- Rovarürülék, stb.

Az állati melléktermékek termőföldön történő felhasználása történhet:

1. engedélyezett termésközelítő anyagként, a termésközelítő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 36/2006. (V. 18.) FVM rendeletben foglalt engedélyeztetési eljárás eredményeként,
2. a talajvédelmi hatóság hatásköre szerint – a külön jogszabályban foglaltak betartása mellett – talajvédelmi engedéllyel
3. az uniós termésközelítő anyagok forgalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról, az 1069/2009/EK és az 1107/2009/EK rendelet módosításáról, valamint a 2003/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2019/1009/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti CE jelölésű termésközelítők használatával

1. A 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet szerint engedélyezett terméshnövelő anyagok szabályozása

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (Éltv.) mellékletének 64. pontja tartalmazza a **terméshnövelő anyagra** vonatkozó definíciót. E szerint terméshnövelő anyag a növények tápanyagellátását szolgáló vagy a talajok tápanyag-szolgáltató képességét, termőképességét befolyásoló (*kivéve a víz, a szén-dioxid és az adalékanyag nélküli, kezeletlen istállótrágya*), természetes eredetű vagy fizikai, kémiai, biológiai, illetve egyéb mesterséges úton előállított anyagok, valamint ezek kereskedelmi céllal összeállított kombinációja.

A terméshnövelő anyagok engedélyezése az Éltv. és a végrehajtására kiadott, a terméshnövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet előírásai alapján történik.

Az 36/2006. (V. 18.) FVM rendeletben meghatározott valamennyi terméshnövelő anyag típus tartalmazhat állati mellékterméket.

A terméshnövelőanyag engedélyt a Nébih NBI adja ki.

Az engedélyezett terméshnövelő anyagok jegyzéke az Nébih NBI honlapján található:

<https://portal.nebih.gov.hu/-/megvaltozik-a-termesnovelo-anyagok-engedelyezesi-rendszere-2022-to1>

<https://portal.nebih.gov.hu/-/36-2006-v-18-fvm-rendelet-hatalya-alatt-kiadott-okiratok>

<https://portal.nebih.gov.hu/engedelyezett-termesnovelo-anyagok>

2. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 49. § alapján a VM-KH által kiadott talajvédelmi hatósági engedély

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet szintén meghatározza a szerves trágya fogalmát, az alábbiak szerint:

Szerves trágya: az állatállomány által ürített trágya, illetve a trágya és az alom keveréke, feldolgozott formában is, idetartozik különösen a hígtrágya, az istállótrágya;

Amennyiben a kijuttatandó szerves trágya tartalmazza az itt meghatározott összetevőket, az 59/2008. FVM rendeletben foglalt szabályozások mellett jelen eljárásrend iránymutatása is követendő.

3. A 2019/1009/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti CE jelölésű terméshnövelők alkalmazása

A 1069/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyes szerves trágyák és talajjavító szerek előállítási láncá végpontjainak meghatározása tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2023/1605/EU rendelet meghatározza az Unióban gyártott szerves trágyák és talajjavító szerek előállítási láncának végpontjait. Ezen végpontokon túl e termékekre már nem vonatkoznak az állategészségügyi követelmények, feltéve, hogy azok az (EU) 2019/1009 rendeletnek megfelelően uniós terméshnövelő anyagok összetevőjeként kerülnek felhasználásra.

A szerves trágyák és talajjavítók általános felhasználási követelményei

A szerves trágyák és talajjavító szerek forgalomba hozatala és felhasználása a 1069/2009/EK rendelet 32. cikkének, továbbá a 142/2011/EU rendelet 22. cikkének és XI. Mellékletének betartásával történhet.

A forgalomba hozatal főbb szabályai:

- Szerves trágya és talajjavító előállítására kizárólag meghatározott kategóriájú állati melléktermékek használhatók fel. Meghatározott állati melléktermékek meghatározott

feldolgozási módszert követően alkalmazhatók.

- Kötelező módon össze kell keverni egy, az illetékes hatóság által meghatározott összetevővel.
- Be kell tartani a címkézési követelményeket.
- Az előállító üzemet és a tárolási tevékenységet is engedélyeztetni szükséges.
- Be kell tartani a szállítási előírásokat.
- A kórokozó mikroorganizmusokat ártalmatlanítani kell.
- Előírt várakozási időt kell betartani a legeltetésre hasznosított mezőgazdasági területen vagy az olyan mezőgazdasági területen, ahol takarmányozási célból az ott termelt zöldszakarmányt betakarítják.
- Az üzemeltetőkre nyilvántartás-vezetési kötelezettség vonatkozik.

A következők forgalomba hozatalára **nem vonatkoznak** állat-egészségügyi feltételek:

a) vadon élő tengeri madarak ürüléke, amelyet az Unióban gyűjtöttek be, vagy harmadik országokból importáltak;

b) eladásra kész természetközeg – az importált természetközegek kivételével – a következő anyagtartalommal:

- i. a 3. kategóriába tartozó anyagból, illetve a 2. kategóriába tartozó anyagból (a feldolgozott trágya kivételével) származtatott termékek esetében kevesebb mint 5 térfogatszázalék;
- ii. kevesebb mint 50 térfogatszázalék feldolgozott trágya.

Előírt összetevővel történő összekeverés

A 1069/2009/EK rendelet és a 142/2011/EU rendelet előírásai alapján bizonyos származtatott állati mellékterméket tartalmazó szerves trágyákat és talajjavítókat egy, az illetékes hatóság által jóváhagyott összetevővel kell összekeverni annak érdekében, hogy a tiltott takarmányozási célú felhasználást megakadályozzák. **A következő állati melléktermékeket kell ilyen összetevővel összekeverni** egy jóváhagyott létesítményben vagy üzemben:

- **2. kategóriájú csont- és húsliszt***
- **3. kategóriájú feldolgozott állati fehérje****

*A 2. kategóriájú csont- és húsliszt a 2. kategóriájú állati melléktermékekből származó, a 142/2011/EU rendelet IV. melléklet III. fejezetében meghatározott standard feldolgozási módszerek szerint feldolgozott fehérje anyagokat jelenti.

**Feldolgozott állati fehérje: a 142/2011/EU rendelet I. Melléklet 5. pont szerint.

Az 50 kg-os vagy ennél kisebb kiszerelésben, kizárólag kertészeti célból végső felhasználóknak gyártott és csomagolt szerves trágyák és talajjavítók esetében bekeverési összetevőt nem kell alkalmazni.

A következők szempontokra kell figyelemmel lenni a kötelező módon előírt összetevő bekeverésére vonatkozóan. **Az ideális összetevő jellemzői:**

- Nem használatos állati takarmányozásra
- Nincs kedvezőtlen hatása a környezetre
- Megakadályozza haszonállatok takarmányozási célból történő felhasználását (állatok maguktól önkéntelenül visszautasítják az ilyen anyag felvételét)
- Amennyiben mégis felveszik és lenyelik, annak nincs kedvezőtlen hatása az állati egészségre
- Könnyen bekeverhető a lisztbe és homogén módon eloszlik a végtermékben
- Költséghatékony (olcsó)
- Könnyen hozzáférhető

- Az ellenőrök számára észlelhető (pl.: látható színe van)

Hazánkban a bekeverési összetevőként következő anyagok kerültek a hatóság által jóváhagyásra :

- **Faforgács** (kivéve a felaprított kéreganyagot) az alábbi feltételekkel:
 - a faforgácsot szűrni kell a nagyobb fadarabok és idegen testekre, valamint el kell távolítani belőle a port.
 - a faforgács előkezelés nélküli és tartósítószer mentes stb., tisztán fa eredetű kell, hogy legyen,
 - a termék nem lehet káros a környezetre
 - a végfelhasználóknak figyelembe kell venniük a termék talajon történő alkalmazása során annak nitrogén szintjét, szemben a faforgács dekomposztálásával felhasznált nitrogént
 - a végtermékben a minimálisan meghatározott szintje legalább el kell, hogy érje a 2% (súlyszázalék, >2%)
- **Mész(kő) zúzalék/szemcse** az alábbi feltételekkel:
 - az átmérője <5mm kell, hogy legyen
 - a végtermékben a minimálisan meghatározott szintje legalább el kell, hogy érje a 2% (súlyszázalék, >2%)
- **Szervetlen műtrágya** az alábbi feltételekkel:
 - az átmérője <5mm kell, hogy legyen
 - a végtermékben a minimálisan meghatározott szintje legalább el kell, hogy érje a 1% (súlyszázalék, >1%)

Az illetékes hatóságok kérelemre további összetevők tekintetében is meghatározhatnak a fenti kritériumok figyelembevételével részletes feltételeket, például:

- trágya
- vizelet
- komposzt
- állati melléktermékek biogázzá történő alakításából származó emésztési maradványok

A bekeverési összetevők engedélyezésére irányuló kérelemhez adott esetben csatolni szükséges környezetvédelmi, talajvédelmi, toxicitási, közegészségügyi vagy állategészségügyi szakvéleményeket is.

Felhasználható állati melléktermék kategóriák

Szerves trágyát és talajjavítót kizárólag 2. és 3. kategóriájú állati melléktermékből lehet előállítani. Az e kategóriába tartozó anyagokat a 1069/2009/EK rendelet 9. és 10. cikke tartalmazza.

Előírt feldolgozási módszerek

A szerves trágyákat és talajjavítókat nyomással történő sterilizálással, vagy más olyan módszerrel kell feldolgozni, mely megakadályozza a köz- és állategészségügyi kockázatokat.

A 2. és 3. kategóriájú állati melléktermékekre vonatkozó feldolgozási követelmények az állati melléktermék típusától függően különböznek. A lehetséges módszereket a 1069/2009/EK rendelet 13., illetve 14. cikke tartalmazza.

2. kategóriájú állati melléktermékekre vonatkozó feldolgozási követelmények:

- Nyomással történő sterilizálással fel kell dolgozni, majd permanens módon meg kell jelölni glicerol-triheptanoáttal (GTH), amennyiben azt szerves trágya és talajjavító előállítására, komposztálás vagy biogáz termelés céljára kívánják hasznosítani.
- Trágya (kivéve a haltrágya, nyúltrágya és a rovarürülék), emésztőtraktus tartalom, tej, tejtermékek, kolosztrum, tojás, tojástermékek előzetes feldolgozás nélkül komposztálhatók. Bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség kitörése esetén járványügyi kockázatelemzést követően ezen anyagokra is megállapítható előzetes kezelési kötelezettség.
- Trágya (kivéve a haltrágya, nyúltrágya és a rovarürülék), emésztőtraktus tartalom, tej, tejalapú termékek és a kolosztrum előzetes feldolgozás nélkül talajra helyezhető a talajvédelmi hatóság engedélyével, a nem veszélyes hulladékok termőföldön történő felhasználásához szükséges engedélyezési eljárás keretében. Bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség kitörése esetén járványügyi kockázatelemzést követően ezen felhasználási lehetőség korlátozható.
- Vízi állatokból származó állati melléktermék silózható

3. kategóriájú állati melléktermékekre vonatkozó feldolgozási követelmények:

- Nem használhatók fel szerves trágyák és talajjavítók előállítására, amennyiben állagromlásuk révén elfogadhatatlan köz- és állategészségügyi kockázatot jelentenek.
- A forgalomba hozatalra történő gyártást megelőzően állati eredetű élelmiszerhulladéktól eltérő 3. kategóriájú állati melléktermék a 142/2011/EU rendelet IV. melléklet III. fejezete szerinti standard (1-7) feldolgozási módszerek valamelyikével történő előzetes feldolgozást igényel
- Jóváhagyott komposztáló vagy biogáz üzemben történő átalakítást követően nem szükséges a további feldolgozás
- Vízi állatokból származó állati melléktermékek silózhatók
- A kagylóhéj, amennyiben eltávolították belőle a lágyszöveteket, a 1069/2009/EK rendelet hatályán kívül esik.
- állati eredetű anyagot tartalmazó élelmiszerhulladékot kizárólag komposztáló vagy biogáz üzemben történő átalakítás, vagy a 142/2011/EU rendelet IV. melléklet III. fejezete szerinti standard (1-7) feldolgozási módszerekkel történő feldolgozás után lehet talajra kihelyezni a talajvédelmi hatóság engedélyével (engedélyezési eljárás típus: nem veszélyes hulladékok termőföldön történő felhasználásához).
- Nyers tej, tejtermék és kolosztrum előzetes feldolgozás nélkül talajra helyezhető a talajvédelmi hatóság engedélyével (engedélyezési eljárás típus: nem veszélyes hulladékok termőföldön történő felhasználásához). Súlyos járványos bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség kitörése esetén járványügyi kockázatelemzést követően ezen felhasználási lehetőség korlátozható.

Címkézési követelmények

A szerves trágyák és talajjavító szerek szállítása és tárolása során olyan címkével kell ellátni a csomagolást, amelyre:

- a következő jól látható és olvasható felirat kerül, a 142/2011 EU rendelet VIII. Melléklet II. Fejezet szerint:

„Szerves trágyák vagy talajjavító szerek/ az alkalmazástól számított legalább 21 napig a haszonállatok legeltetése és a termés takarmányként történő felhasználása tilos”

Ugyanakkor a címke használatát nem kell előírni a következő szerves trágyák és talajjavító szerek esetében:

- **50 kg-t nem meghaladó súlyú, a végfelhasználónak szánt**, eladásra kész csomagolásban lévő szerves trágyák és talajjavító szerek; vagy
- **1 000 kg-t nem meghaladó súlyú**, nagyméretű zsákokban („**big bag**”) lévő szerves trágya vagy talajjavító szerek feltéve, hogy:
 - azokat annak a tagállamnak az illetékes hatósága engedélyezte, amelyben a szerves trágyát vagy talajjavító szert a talajban alkalmazni fogják;
 - az említett zsákokon fel van tüntetve, hogy az adott termék nem alkalmazható olyan területen, ahová haszonállatok bejuthatnak.

Előállító üzemekre vonatkozó követelmények

Engedélyköteles szerves trágya és talajjavító előállító üzemek:

- **több komplex összetevőt** –az állati melléktermékekből **származtatott termékeket** is beleértve - **tartalmazó** (pl.: sterilizált baromfitrágyát és hínárt) szerves trágya és talajjavítót előállító létesítmények a 1069/2009/EK rendelet szerint engedélykötelesek
- olyan **2. vagy 3. kategóriájú állati melléktermék feldolgozó üzem**, amely **ugyanazon a telephelyen** engedélyezett összetevővel keveri össze a szerves trágyát és talajjavítót, a 1069/2009/EK rendelet szerint engedélyköteles

Nyilvántartásba vétel köteles szerves trágya és talajjavító üzemek:

- olyan üzemek, amelyek **kizárólag az engedélyezett összetevővel keverik össze** a szerves trágyát és talajjavítót, a 1069/2009/EK rendelet szerint nyilvántartásba vételi kötelesek
- olyan üzemek, amelyek szerves trágya és talajjavító felhasználásra szánt **származtatott termékeket kapnak (át)csomagolási célból** a 1069/2009/EK rendelet szerint nyilvántartásba vételi kötelesek

A létesítmények nyilvántartásba vételének és engedélyezésének nemzeti szabályait a 45/2012. (V. 8.) VM rendelet tartalmazza. A nyilvántartásba vétel vagy engedély iránti kérelmet a területileg illetékes Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályának kell benyújtani.

Az engedély vagy nyilvántartásba vétel nélküli üzemeknek fel kell venniük a kapcsolatot a területileg illetékes Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályával.

Tárolás és szállítás (142/2011 EU rendelet XI. Melléklet II. Fejezet 2. szakasz)

A feldolgozás vagy átalakítás után a szerves trágyákat és talajjavító szereket megfelelő módon kell tárolni és szállítani:

- a) ömlesztve, a megfelelő, szennyeződést megelőző körülmények között;

- b) nagyméretű zsákokba csomagolva a végfelhasználóknak történő értékesítésre szánt szerves trágyák vagy talajjavító szerek esetében; vagy
- c) gazdaságok területén történő tárolás esetén megfelelő tárolóhelyiségben, amelyhez haszonállatok nem férhetnek hozzá.

Tárolás engedélyeztetése

Azon vállalkozások, ahol **származtatott termékeket** tárolnak későbbi szerves trágya és talajjavító előállítására céljából, a 1069/2009/EK rendelet szerint engedélyeztetni szükséges, **kivéve** azokat a helyeket, ahol a tárolás a kihelyezést közvetlenül megelőzően történik. Ilyen tevékenység esetén fel kell venni a kapcsolatot a területileg illetékes Vármegyei Kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályával. A végtermékek tárolása a gazdasági haszonállatok hozzáférését megakadályozó módon kell, hogy történjen.

Szállítás

Az állati melléktermék és belőlük származtatott termékek szállításával foglalkozó vállalkozások ezen tevékenységüket **nyilvántartásba** kell vetetniük a területileg illetékes Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályával. A szállítást végző gépjármű engedélyeztetését még ez előtt kell elvégeztetni a területileg illetékes Járási Hivatal Állategészségügyi Osztályán.

A végtermékek szállítása a gazdasági haszonállatok hozzáférését megakadályozó módon kell, hogy történjen.

Mikrobiológiai előírások (142/2011/EU rendelet XI. Melléklet II. Fejezet 1. szakasz 5. pont)

A szerves trágyák és talajjavító szerek gyártóinak a **142/2011/EU rendelet XI. Melléklet II. Fejezet 1. szakasz 5. pont** alapján biztosítaniuk kell, hogy a kórokozók semlegesítése a termékek forgalomba hozatala előtt megtörténjen, az alábbiakkal összhangban:

- a X. Melléklet I. Fejezete feldolgozott állati fehérje, illetve a 2. vagy 3. kategóriába tartozó anyagból származó termékek esetében,
- az V. Melléklet III. Fejezetének 3. szakasza komposzt és az állati melléktermékek vagy azokból származó termékek biogázzá történő átalakításából származó emésztési maradványok esetében.

- 2. kategóriás származtatott terméket vagy 3. kategóriájú feldolgozott állati fehérjét tartalmazó szerves trágyák és talajjavítók esetében:
 - az előállítóknak biztosítaniuk kell, hogy a végtermék mintái a tárolás során vették és mikrobiológiai laborvizsgálatra küldték.
 - minden lehetséges módon arra kell törekedni, hogy a tételek mintázása reprezentatív jelleggel történjen.
 - kizárólag azon termék hasznosítható szerves trágya talajjavítóként, amely a következők szerinti standard követelményeknek megfelelnek:(142/2011 EU rendelet X. Melléklet I. Fejezet)
 - Salmonella: 25 g-ban nem mutatható ki: n = 5, c = 0, m = 0, M = 0
 - Enterobacteriaceae: n = 5, c = 2, m = 10, M = 300 1 g-ban

ahol:

- n = a vizsgálandó minták száma
- m = a baktériumok számának küszöbértéke; az eredmény akkor tekinthető kielégítőnek, ha a baktériumok száma az összes mintában nem több, mint m ;
- M = a baktériumok számának maximális értéke; az eredmény akkor tekinthető nem kielégítőnek, ha a baktériumok száma egy vagy több mintában M vagy ennél nagyobb;
- c = azon minták száma, amelyekből a baktériumok száma m és M között lehet; a minta még akkor is elfogadhatónak tekinthető, ha a baktériumok száma a többi mintában m vagy ennél kisebb.

- **Komposzt és az állati melléktermékek vagy azokból származó termékek biogázzá történő átalakításából származó emésztési maradványok esetében az alábbi standard követelményeknek kell megfelelni a 142/2011/EU rendelet V. melléklet III. fejezet, 3. szakasza szerint:**

- Escherichia coli: $n = 5$, $c = 1$, $m = 1\ 000$, $M = 5\ 000$ 1 g-ban;

vagy

- Enterococcaceae: $n = 5$, $c = 1$, $m = 1\ 000$, $M = 5\ 000$ 1 g-ban;

és

Az emésztési maradványokból vagy komposztból a **tárolás során** vagy az onnan történő kiszállításkor vett reprezentatív mintáknak az alábbi szabványoknak kell megfelelniük:

Salmonella: 25 g-ban nem mutatható ki: $n = 5$; $c = 0$; $m = 0$; $M = 0$

Megjegyzés: A komposztáló üzemből kikerülő komposzt származtatott terméknek minősül. A komposzt, mint termék még nem érte el a végpontját, így a továbbiakban ugyanúgy vonatkoznak rá a melléktermékes szabályozások.

Kereskedelmi okmányok (142/2011 EU rendelet VIII. Melléklet III. Fejezet)

Minden egyes szállítmányt a 142/2011/EU rendelet VIII. melléklet előírásai szerinti kereskedelmi dokumentumnak kell kísérsnie, kivéve azokat a szállításokat, amikor a végső felhasználót látják el áruval.

Amennyiben 2-es kategóriába tartozó állati melléktermék vagy abból származó termék vagy 3-as kategóriába tartozó feldolgozott állati fehérje (PAP) kerül szállításra tagállamok között, úgy a TRACES rendszerben rögzített kereskedelmi okmány használata kötelező. A TRACES-rendszerben az elektronikus kereskedelmi okmány, a DOCOM alkalmazandó. Egyéb más esetben elég, ha papíralapon kerül kiállításra az okmány.

Belföldi szállításnál a tagállamon belüli ún. egyszerűsített kereskedelmi okmány használható, amelyről a 45/2012. VM rendelet 15.§-a rendelkezik: „*az állati eredetű mellékterméket belföldi szállítása során – a 16. § (2) bekezdésében foglalt esetet kivéve – a 3. mellékletben meghatározott vagy attól formailag eltérő, de minden tartalmi elemét magában foglaló kereskedelmi okmánynak kell kísérsnie, amelyet három példányban kell kiállítani.*”

Az átvevő az 1. és 2. kategóriába tartozó anyagok és származtatott termékeik, valamint a 3. kategóriába tartozó feldolgozott állati eredetű fehérjék (PAP) esetében a kereskedelmi okmány egy aláírt példányának másolatát harminc napon belül visszaküldi az átadónak. A kereskedelmi okmányokat legalább két évig meg kell őrizni.

Állati mellékterméket tartalmazó szerves trágyát és talajjavítót használó gazdaságok nyilvántartásba vétele

Állati mellékterméket tartalmazó szerves trágya és talajjavítót használó gazdaságokat a 1069/2009/EK rendelet szerint **nem kell nyilvántartásba** venni, mindazonáltal a nemzeti szabályok értelmében a területileg illetékes talajvédelmi hatóságtól a talajra történő kihelyezésre vonatkozó engedéllyel kell rendelkezniük.

Az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró hatóság **felülvizsgálhatja** a fentieket és további feltételeket írhat elő, amennyiben bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség (pl.: ragadós száj-, és körömfájás betegsége, brucellózis, magas patogenitású madárinfluenza, afrikai sertéspestis stb.) gyanúja vagy előfordulása esetén járványvédelmi szempontból felmerül a betegség ilyen módon történő terjesztésének lehetősége. Ennek érdekében a talajvédelmi hatóság megküldi a Vármegyei Kormányhivatal állategészségügyi hatáskörben eljáró osztálya részére a termőföldön történő felhasználásról kiállított engedélyeket.

Kereskedők nyilvántartásba vétele

Az állati eredetű mellékterméket tartalmazó szerves trágyákkal és talajjavítókkal kereskedő vállalkozásokat a területileg illetékes Vármegyei Kormányhivatal állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztályával nyilvántartásba kell vennie.

Legeltetésre vonatkozó várakozási idő

A 142/2011/EU rendelet alapján a talajon történő alkalmazástól számítva **legalább 21 napig** meg kell akadályozni a **gazdasági haszonállatok hozzáférését** az olyan legelőterületekhez, ahol olyan kezeléssel átesett szerves trágyát és talajjavítót használtak fel, vagy ilyen területről takarmányozási célból zöldtakarmány takarítottak be.

Alap esetben a 21 napos várakozási idő nem vonatkozik a legelőre kihelyezett **trágyára, guanóra, emésztőtraktus tartalomra, tejre, tejtermékre, kolosztumra, kolosztrum termékekre. Azonban, ha az** illetékes Vármegyei Kormányhivatal állategészségügyi hatáskörben eljáró Főosztálya bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség (pl.: ragadós száj-, és körömfájás betegsége, brucellózis stb.) gyanúja vagy előfordulása esetén járványvédelmi szempontból **aggályosnak tartja, úgy ezen esetekben is elrendelheti a 21 napos várakozási időt.**

Nyilvántartások (142/2011 EU rendelet VIII. Melléklet IV. Fejezet 4. szakasza)

A földhasználó a tej, kolosztrum (és termékeik), trágya, emésztőtraktus tartalom tartalmától **eltérő** állati eredetű mellékterméket vagy származtatott terméket tartalmazó szerves trágyát és talajjavító

alkalmazására vonatkozó alábbi adatokról nyilvántartás kell vezetnie, melyet legalább **két évig** meg kell őrizni:

- az alkalmazott szerves trágyák és talajjavító szerek mennyisége
- a szerves trágyák és talajjavító szerek talajban való alkalmazásának dátuma és az alkalmazás helye;
- a dátumok, amikor a szerves trágya vagy talajjavító szer alkalmazását követően az állatállományt beengedték az adott földterületre legeltetés céljából, vagy amikor a földterületen zöldtakarmányt vágtak takarmányozás céljából.

Általános nyilvántartás vezetése szükséges továbbá a beszállítókról, szállítási dokumentumokról és a beérkező szerves trágyákról és talajjavítókról.

A szerves trágyák és talajjavítók állati takarmányoktól való elkülönítésének követelményei

Amennyiben szerves trágyát és talajjavítót olyan gazdaságokban tárolják, ahol haszonállatokat tartanak, úgy azt azoktól **biztonságosan elzárt, nem hozzáférhető módon kell tartani**. Nagyobb tételek esetében az állati takarmánytól **különálló épületekben**, a kereszt kontaminációt megelőző módon kell a tárolást megoldani. Az állati takarmányanyagokhoz használt eszközöktől eltérő, **külön eszközöket** kell ezen anyagok számára biztosítani, a rakodógépeket is beleértve.

Tojáshéj talajra történő kihelyezésének követelményei

Magyarországon a tojáshéj szerves trágya/talajjavítóként való felhasználása megengedett az alábbi feltételekkel:

- A tojáshéj **eredete visszavezethető** legyen arra a származási tojóállományra, amelyből a nemzeti **szalmonella gyérítési programban** meghatározottak szerint rendszeres vállalkozói és hatósági mintavételezés történt.
- A tojások olyan tojóállományból származnak, amelyek a **negatívnak bizonyultak** a 517/2011/EK rendelet szerinti szalmonella szerotípusokra és a nemzeti **szalmonella gyérítési programban meghatározott vizsgálati protokoll szerint**, a tojásrakás idején vett minták alapján nem állnak semmilyen állategészségügyi korlátozó intézkedés hatálya alatt.
- A tojáshéj olyan **technikai kezeléson** ment keresztül, ami biztosítja, hogy az eljárás végén a tojás maradékanyag a végtermékben nem éri el a 4%-ot.

A jó mezőgazdasági gyakorlat szerint a talajra kihelyezett tojáshéjat bele kell szántani a földbe. Amennyiben a fenti követelményeket az üzemeltető nem tudja teljesíteni, úgy a tojáshéjat egy jóváhagyott feldolgozó üzemben kell a 142/2011/EU rendelet IV. melléklet III. fejezetében meghatározott standard módszerek egyikével feldolgozni.

Hamu termőterületre történő kihelyezésének követelményei

Égetőművekben és együtt-égetőművekben visszamaradó anyagok, mint a hamu, közvetlen módon kihelyezhetőek mezőgazdasági termőterületre **a talajvédelmi hatóság engedélyével** (engedélyezési eljárás típus: nem veszélyes hulladékok termőföldön történő felhasználásához). Mindazonáltal erre a hamura már nem vonatkozik a 1069/2009/EK rendelet hatálya, azt a környezetvédelmi jogszabályok szerint kell a továbbiakban felhasználni/ártalmatlanítani.